

usats antigament només en un text del S. xv adaptat de l'italià); *predestinar*.

Obstinat [Llull], pres del ll. *obstinatus* id., derivat del mateix radical que *destinare*; ja força usat a l'Edat Mitjana, sobretot en el S. xv i amb trivialització de prefix: «inflexible ço és no doblegable als *abstinats* o induhits a mal» en la *Doctr. Moral e Política* de Sant Cugat (CoDoACA XIII, 345), «no puch trobar medicina a la mia ànima, qui sta axí dura e *abstinada*; car aquesta durícia e *abstinàcia* contrasten que yo no puch tastar ni sentir en mon cor la sabor de la amor» en el Psaltiri eiximenià trad. per Fontana el 1416; *obstinació* [Llull, *Blanq.* II, 108.14] amb la variant *abstinàcia*, de nominatiu (veg. supra), segurament mal llegida com *abstinàcia* pel DAG. i en l'ed. Calveras (1933); *obstinar-se* [Lacav., 1695].

¹ Ja antic en llengua francesa, des del S. XII, i hi resta viu amb matisació diferent, junt amb el més generalitzat *destinée* [també S. XII], únic que passà a l'angl. *destiny* (cf. *doom*, *fate*, amb distincions molt comparables a les del francès). En llengua d'oc tant *destí* com *destinada* apareixen ja en algun trobador dels més clàssics, i tota la família del cultisme *destinar* està ja molt descabdellada en oc. ant. (Rayn. III, 29; PSW II, 169) i el TdF segueix admetent junts *destí(n)* i *destinado*. Sembla ser l'italià el que en aquest cas, si no crear, almenys va establir fermament la nova creació romànica *destino*, darrere la senyera de Dante; en castellà el mot no es documenta fins a un poeta de tant d'ascendent italià com Garcilaso. Val a dir que amb un sentit diferent, i filiació un poc distinta, l'aragonès antic usava *destin* o *estín* amb el sentit de 'testament' [c. 1300, *Fueros de Aragón*, Til.]. El fr. *destinée* ha estat calcat com a *destinada* per alguns rossellonesos, calc que fóra segurament preferible que es deixés córrer, puix que no hi ha entre *destin* i *destinée* una veritable distinció d'idees.

Destinya (1405), que sembla significar 'pedrera', però del context (*AlcM*) solament es desprèn que es tracta d'un paratge o tall de muntanya destinat a treure'n materials de construcció (per més que en aquest cas només es parli de pedra), per tant podria ser un derivat del ll. *TIGNA* 'materials de construcció', de la família del qual provenen bastants derivats comarcals catalans: *tenys* a la Garrotxa 'branqueta, llata o bigueta' («detinguts per un *teny* d'alzina», MVayreda, *Puny.*, 106), *tenyada*¹ amb variant *tanyada* i *tanyat*=cast. *cobertizo* (Morella, Maestrat, CastPlana i l'Alcora), aranès *tenyat* 'envà', oc. ant. *tenh* 'biga', benasquès *tinau* «cuadra de los bueyes», alt.-arag. *tiña* «cobertizo para proteger el ganado» (Tena i Guara), Noguera *su-tinya* 'buada, pas cobert d'una casa a l'altra per damunt d'un carrer' (Santalinya, 1956, etc.; *sotinya*, Os, *AlcM*); i veg. tot l'article del DCEC (TINADA/TENADA), en particular lfn. 449a15, 33-35, 41, 42, 50, 54.

¹ En *AlcM* només *tanyada* (II), però en part tractada de confusió de lexicògraf amb *tanyada* 'conjunt de rebrots o TANYES' car a l'ordre alfabètic posa

tenyada amb remissió a aquest article, però en aquest calla l'existència de la forma amb *e*, per tant deu haver «normalitzat».

² *Destinyar*, V. *tinya* *Destinar*, V. *tirar* *Destitució*, *destituir*, -*uir*, V. *estar* *Destoldre*, -*olre*, ant., V. *toldre* *Destontoiar*, -*iat*, V. *trontollar* *Destorb*, *destorbador*, *destorball*, *destorbar*, V. *torbar*

¹⁰ *Destorçar* 'destronar' hapax atribuït a «St. Pere Pasqual»: no deu ser ben llegit o transmès fidelment, sinó *destorcar* o millor *destorquir* amb el sentit de 'arrencar, constrènyer, torturar', semillatinisme per EXTORQUERE 'extorsionar': i recordem el caràcter tan suspecte d'aquella font.

Destòrcer, V. *tòrcer* *Destornar-se*, V. *tornar* *Destrador*, V. *destre* *Destral*, *destralejar*, *destraler*, *destraló*, V. *destre* *Destrament*, V. *destre*

²⁰ *Destranyar*, hapax de Miq. Agustí, V. *estrany*; però en Desclot *destranyà* és mala lectura per *destrenyé* 'sotmetre, supeditar', i no significa 'conquerir'.

Destrar, V. *destre* *Destrauar*, *destravat*, V. *travar*

²⁵ DESTRE, del ll. DĒXTER, DĒXTRA, DĒXTRUM (o DEXTĒRA, DEXTĒRUM) 'dret, que està a mà dreta', 'destre, hàbil, traçut (com ho és la mà dreta)'. □ 1.ª doc.: S. XIII.

«Ferí-lo per la part dreta, de la lança, e mès-ne pel costat *destre* mig peu, per la obertura del perpunt, dejús lo braç», Jaume I (*Cròn.*, Ag., p. 46). Sovint aplicat a les coses que es troben a la dreta d'un conjunt, i amb oposició a *sinestre*: «dels almugàvers no hi hac negun --- que son dart no matàs cavaller --- e l senyor rey era adés ça e adés là, adés a *destre*, adés a *sinestre*», Muntaner, § 134 (Casac. IV, 48.24); «lo diable abat los forts, a *destra* per vanagloria, e a *sinestra* per adversitat» en les *Sentències Morals* de mj. S. xv (CoDoACA XII, 276).

⁴⁰ Pel que fa al sentit, pròpiament translàtic, de 'hàbil, traçut, manyós' no en veig dades catalanes anteriors al tercer quart del S. XIV: «Com fom dinats, Nós haguem nostre acord altra vegada ab alguns ciutadans de Barcelona, *destres* de mar, e ab alguns dels dessús-dits, en qual loch pendríem terra ---» (*Cròn.* del Cerimoniós, Pàgès, 131.6), on *destre de* és més aviat 'entès en coses de'; sovint en JoMartorell: «barons e cavallers valentíssims, abtes e molt *destres* en les armes», «lo Rey moro era molt *destre* en les armes», «home molt sabent en la guerra y en armes molt *destre*», «per ésser més *destre* que vosaltres» (Ag. I, 30, 57, 168; II, 210). Continua en ús literari en la Renaix.: «mida l'abisme bracejant y, *destre*, / ne surt muntat a un tros de l'arbre mestre»,

⁵⁵ *Ail.*, Introd. (29).

Es troba substantivat com a nom d'una mida de longitud, *un destre*, que segons l'equivalència més comuna era (en el Princ.) de 2me. 796 (com a antiquat *CostManc.* II, s. v., però EdFontserè encara el reclama a Fabra, c. 1925) [S. XIV: *Ordonament de Ba-*